

ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ

УДК 372.881.1

ЗМІСТ ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ВІЗУАЛЬНІ ОПОРИ ДЛЯ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ І КУЛЬТУР”

Бігич О. Б.

Київський національний лінгвістичний університет

oksana.bihich@knlu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-7997-8487>

Дата надходження 20.02.2022. Дата прийняття до друку 20.04.2022.

Анотація. В статті конкретизовано зміст вибіркової дисципліни “Візуальні опори для навчання іноземних мов і культур”, яка пропонується студентам магістратури – майбутнім викладачам іноземних мов. Детально презентовано зміст лекцій, а також практичних занять з цієї вибіркової дисципліни. Наведено приклад модульної контрольної роботи з коментарем об’єктів контролю кожного її завдання. Представлено результати опитування студентів. Зроблено висновок про доцільність викладання вибіркової дисципліни “Візуальні опори для навчання іноземних мов і культур” як такої, що конкретизує технологію навчання іноземних мов і культур з використанням опор.

Ключові слова: зміст, вибіркова дисципліна, магістратура, візуальні опори, навчання іноземних мов і культур.

Bihych O. Kyiv National Linguistic University

The content of the optional course “Visual aids for teaching foreign languages and cultures”

Abstract. Introduction. In the educational program for masters within the specialty 014 Secondary education beside compulsory educational courses students are proposed to choose from various optional courses. Their effectiveness can be reached under condition that students may have their conscious choice. The main peculiarity of optional disciplines in the course of methodology of teaching foreign languages and cultures is their variability – the student might have an opportunity to make a free option of his or her individual educational way with some outlook of his or her methodological development as a future lecturer of two foreign languages. **Aims.** It is specified the content of the optional course “Visual aids for teaching foreign languages and cultures” in the article that is introduced to master students – prospective foreign languages lecturers. **Methods.** Such theoretical method of scientific research like constructing was used. The constructing of the optional course content “Visual aids for teaching foreign languages and cultures” has been done at the analytical, constructive, evaluation phases and at the phase of expertise. **Results.** There is a detailed presentation of the content of lectures as well as practical classes within this optional course. It is provided the example of the module test with comments of objects of each of its tasks’ control. Some results of students’ questionnaire are given. **Conclusions.** The outcome about appropriateness of teaching this optional course “Visual aids for teaching foreign languages and cultures” has been made and it elaborates the technology of teaching foreign languages and cultures using aids.

Key words: content, optional course, magistracy, visual aids, teaching foreign languages and cultures.

Постановка проблеми. Розвиток системи навчання іноземних мов і культур у вітчизняних закладах вищої освіти вимагає регулярного оновлення складників цієї системи, зокрема технологій навчання іноземних мов і культур студентів різних спеціальностей. З-поміж сучасних технологій виокремлюється технологія навчання іноземних мов і культур з використанням опор. Студентам Київського національного лінгвістичного університету, які навчаються в магістратурі за спеціальністю 014 Середня освіта, пропонується низка вибіркової дисциплін з курсу методики навчання іноземних мов і культур. Поточного навчального року з переліку запропонованих на вибір навчальних дисциплін студенти вперше

обрали вибірково дисципліну “Візуальні опори для навчання іноземних мов і культур”. Як розробник її змісту я постійно відстежую появу нових видів зорових опор задля оновлення змісту цієї вибіркової дисципліни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Уже були досліджені “Шість капелюхів мислення” як інтерактивна технологія формування у студентів магістратури методичної компетентності викладача іноземних мов (Бігич, 2017а, 2017б). Також була описана технологія конструювання змісту вибірових дисциплін з курсу методики “Інноваційні підходи до навчання іноземних мов і культур”, “Сучасні технології навчання іноземних мов і культур” та “Електронні засоби навчання іноземних мов і культур” (Бігич, 2020а).

Наразі маю на меті презентувати зміст вибіркової дисципліни з курсу методики “Візуальні опори для навчання іноземних мов і культур”, що викладається студентам магістратури – майбутнім викладачам іноземних мов.

Виклад основного матеріалу. Вибіркова дисципліна охоплює 3 кредити: 20 годин лекцій, 10 годин практичних занять і 60 годин самостійної роботи студентів.

Перша лекція передбачає ознайомлення магістрантів з особистісними й діяльними характеристиками студентів бакалаврату (а саме їх студенти-магістранти навчають іноземної мови під час педагогічних практик з першої і другої іноземних мов) у контексті особистісно-діяльничного підходу І. О. Зимньої (Бігич, 2014). Зокрема акцентовано таку особливість сучасних студентів як важкість сприйняття ними інформації на слух, з чого випливає необхідність використання викладачем, зокрема й іноземних мов, яскравої й барвистої візуалізації навчального матеріалу. Саме цей висновок і спонукав мене до розроблення змісту цієї вибіркової дисципліни “Візуальні опори для навчання іноземних мов і культур”.

На другій лекції студенти знайомляться з визначеннями навчальної опори й різними критеріями її класифікації. В кінці лекції студенти заповнюють запропоновану лектором таблицю з опертям на власний досвід навчання першої і другої іноземних мов у закладах загальної середньої освіти під час проходження педагогічної практики в бакалавраті:

Вид опори	Зорова	Слухова	Змішана (зоро-слухова)	Змішана (слухо-зорова)
Вербальна				
Зображальна				
Змішана				

Студенти були здивовані наявністю в таблиці такого виду опори як слухова, адже це суперечить назві вибіркової дисципліни. Однак конкретизація двох видів змішаної опори (зоро-слухової й слухо-зорової) усунула це протиріччя.

Звіривши свої заповнені комірки з комірками, попередньо заповненими лектором, студенти виявили низку розбіжностей, а також прогалин у своїх знаннях зорових опор, які власне й складають зміст наступних лекцій.

Наступні три лекції присвячено трьом різновидам зорових опор: вербальній, зображальній, змішаній з ілюстрацією конкретних прикладів їх застосування в процесі формування різних видів мовних і мовленневих та лінгвосоціокультурної компетентностей під час аудиторної й самостійної позааудиторної роботи студентів. Всі приклади вправ і завдань запозичено з автентичних професійних блогів викладачів іспанської мови Вероніки Тарантіно Парада laclasedeetele.com і Даниеля Руїса Ернандеса profedeetele.es. (Обидва блоги були проаналізовані в праці Бігич, 2018а).

Шосту й сьому лекції присвячено двом видам змішаної опори: зоро-слухової й слухо-зорової з аналогічною ілюстрацією конкретних прикладів їх використання на аудиторних заняттях і під час самостійної позааудиторної роботи студентів, зокрема під час виконання домашніх завдань.

Восьма лекція передбачала презентацію авторських мультимедійних наочних посібників “Las Navidades en España” (Бігич, 2015) і “Las fiestas en el mundo hispanohablante” (Бігич, 2018b) як допоміжних засобів навчання для вибіркової дисципліни “Методика формування іспанськомовної лінгвосціокультурної компетентності” (рис. 1), яку я викладаю студентам бакалаврату – майбутнім учителям іспанської мови.

Рис. 1. Титульні сторінки мультимедійних наочних посібників до вибіркової дисципліни “Методика формування іспанськомовної лінгвосціокультурної компетентності”

Попри доступну можливість мультимедійної презентації дидактичного матеріалу викладачем іноземної мови як на аудиторному занятті, так і протягом інших організаційних форм навчання студентів, окрему лекцію я присвятила настільним іграм для навчання різних іноземних мов, що теж здивувало студентів. Наведу чинники на користь такого рішення. Передусім ігрові технології (від дидактичних до ділових ігор) посідають одне з провідних місць з-поміж сучасних технологій навчання іноземних мов і культур на різних ступенях їх навчання у закладах середньої та вищої освіти. На мою думку, така актуалізація настільних ігор зумовлена потребою врахування особливостей сприйняття дидактичного матеріалу не лише візуалами й аудіалами, для яких і призначено змішані зоро-слухові й слухо-зорові опори, а й кінестетиків, які краще сприймають інформацію через відчуття (нюх, дотик тощо) і за допомогою рухів. Також на користь настільних ігор слугує методична розробка “Juegos de mesa para la clase de ELE”, презентована на вже згаданому вище авторському професійному блозі викладачів іспанської мови laclasedeele.com Вероніки Тарантіно Парада (Tarantino, 2011). Авторка пропонує добірку 20-ти настільних ігор для навчання іноземних мов, з-поміж яких звичайно домінує англійська мова. Однак пропонуються й ігри для навчання іспанської мови, на кшталт “Conocer España” (Conocer...), “Érase una vez...” (Érase...), “Verbolocura” (ProfeDeELE...) тощо.

Останню лекцію я присвятила такій зоровій опорі як виготовлені власноруч вітальні листівки (las tarjetas hechas a mano) до різноманітних свят, які традиційно відзначаються в іспанськомовних країнах: Día del Padre (рис. 2), Día de la Madre (рис. 3), Quinceañera (рис. 4), Día de los Muertos (рис. 5) тощо.

Рис. 2. Вітальна листівка до Дня батька

Рис. 3. Вітальна листівка до Дня матері

Рис. 4. Вітальна листівка до Дня повноліття юнки Рис. 5. Вітальна листівка до Дня мертвих

Звичайно, такий вид діяльності вмотивується лише власним бажанням студентів. Водночас мене цікавили, як (у наш час різних видів гаджетів) студенти ставляться до виготовлення власноруч вітальних листівок: вважають його доцільним, оскільки в процесі їх виготовлення реалізуються лінгвосоціокультурна мета (ознайомлення студентів з конкретним святом іспанськомовних країн), практична мета (формування передусім лексичної компетентності, зокрема формування у студентів уявлення про іспанськомовну безеквівалентну й фонову лексику), виховна мета (виховання у студентів уважного ставлення до рідних і близьких, а також своїх іспанськомовних ровесників), чи недоречним у процесі іншомовної освіти студентів, адже конструювання, яке відноситься до освітньої галузі художньо-естетичного розвитку, є характерним видом діяльності для дошкільного й молодшого шкільного віку.

Водночас студенти бакалаврату, яких студенти-магістранти навчають першої і другої іноземної мов під час педагогічної практики, зокрема студенти четвертого курсу, в свою чергу, теж проходять педагогічну практику з першої і другої іноземних мов у закладах загальної середньої освіти. Можливо хтось з майбутніх учителів іноземних мов зацікавиться цим видом конструювання й умотивує своїх учнів до виготовлення, наприклад, закладок для книг з характерними символами (троянда, дракон) Дня Святого Георгія (рис. 6), який відзначається 23 квітня, на яке водночас припадає й Всесвітній день книги, широко представлений у завданнях уже згаданих професійних блогів з навчання іспанської мови laclasedeele.com і profedelee.es (Бігич, 2020b).

Рис. 6. Закладки для книг

Самостійна робота з вибіркової дисципліни “Візуальні опори для навчання іноземних мов і культур” включала як автономне опрацювання студентами додаткових джерел, дотичних до тем лекцій і практичних занять, так і виготовлення різноманітних зорових опор до практичних занять до вправ і завдань чинних підручників іноземних мов: вербальних опор (практичне заняття № 1), зображальних опор (практичне заняття № 2), змішаних опор (практичне заняття № 3), мультимедійних опор (практичне заняття № 4). Студенти презентували вправи / завдання й опори до них, оформлені за такою схемою:

Практична мета –

Інструкція:

Опора –

Модульна контрольна робота передбачала виконання студентами трьох завдань відкритого типу різної складності:

Варіант _____

Перше завдання. Конкретизуй приклади зорових опор для кожного їхнього виду.

Вербальні опори	
Зображальні опори	
Змішані опори	

Друге завдання. Наведи аргументи на користь ... як найефективнішої зорової опори для формування іншомовної ... компетентності / компетентності в

Третє завдання. Запропонуй три зорові опори (вербальну, зображальну, змішану) до вправ / завдань з чинного підручника іноземної мови для формування однієї з мовних і мовленнєвих компетентностей, а також лінгвосоціокультурної компетентності.

Вправи оформи за схемою:

Вправа 1 (формування мовної компетентності)	Вправа 2 (формування мовленнєвої компетентності)	Вправа 3 (формування лінгвосоціокультурної компетентності)
Практична мета –	Практична мета –	Практична мета –
Інструкція:	Інструкція:	Інструкція:
Опора –	Опора –	Опора –

Перше завдання модульної контрольної роботи має на меті перевірку декларативних знань студентів про різновиди зорових опор для навчання іноземних мов і культур; друге завдання – перевірку процедурних знань студентів про доцільність й ефективність конкретної зорової опори для формування одного з видів мовної компетентності (студенти самостійно обирають фонетичну, лексичну, граматичну компетентність чи компетентність у техніці читання та письма) чи мовленнєвої компетентності (студенти самостійно обирають компетентність у читанні, в аудіюванні, в говорінні чи в письмі). Третє завдання націлене на перевірку рівня сформованості методичних навичок студентів укладати / розробляти різноманітні опори (вербальну, зображальну, змішану) до вправ / завдань з чинного підручника іноземної мови для формування однієї з мовних і мовленнєвих компетентностей, а також лінгвосоціокультурної компетентності. В такий спосіб контролю підлягають такі складники методичної компетентності викладача іноземної мови як методичні знання (декларативні й процедурні) й методичні навички. Вважаю, що методичні вміння формуються лише в природних умовах, зокрема під час проходження студентами педагогічної практики в бакалавраті.

Після проходження педагогічної практики з двох іноземних мов було проведено опитування студентів, які відвідували вибіркову дисципліну “Візуальні опори для навчання іноземних мов і культур”. При цьому зазначу, що студенти обрали цю вибіркову дисципліну з іншої освітньої програми. Були запропоновані сім запитань з варіантами відповіді, поряд з якими відразу наведу кількісні показники відповідей (у відсотках) опитаних студентів.

1. Які чинники спонукали Вас обрати вибіркову дисципліну “Візуальні опори для навчання іноземних мов і культур”?

- Зацікавила назва курсу (40% опитуваних)
- Порадив викладач методики (60% опитуваних)
- Орієнтуюсь на прізвище викладача
- Порадили одногрупники
- Інша/і причина/и

2. Якою мірою реалізувались Ваші очікування щодо змісту вибіркової дисципліни “Візуальні опори для навчання іноземних мов і культур”?

- Повністю реалізувались (80% опитуваних)
 - Частково реалізувались (20% опитуваних)
 - Зовсім не реалізувались
3. Чи була у Вас необхідність виготовляти візуальні опори під час проходження педагогічної практики?
- Так (100% опитуваних)
 - Ні
4. Якою мірою вибіркова дисципліна “Візуальні опори для навчання іноземних мов і культур” вплинула на Ваші методичні знання про різні види візуальних опор?
- Методичні знання поглибились / розширились / конкретизувались (90% опитуваних)
 - Методичні знання лишились без змін (10% опитуваних)
 - Методичні знання погіршились
5. Якою мірою вибіркова дисципліна “Візуальні опори для навчання іноземних мов і культур” вплинула на Ваші методичні навички виготовляти різні види зорових опор?
- Методичні навички покращились (90% опитуваних)
 - Методичні навички лишились без змін (10% опитуваних)
 - Методичні навички погіршились
6. Чи уможливають завдання модульної контрольної роботи об’єктивне оцінювання рівня сформованості Вашої методичної компетентності виготовляти зорові опори?
- Повністю уможливають (80% опитуваних)
 - Частково уможливають (20% опитуваних)
 - Зовсім не уможливають
7. Якою мірою набуті в курсі вибіркової дисципліни “Візуальні опори для навчання іноземних мов і культур” знання й навички вплинули на рівень сформованості Вашої методичної компетентності викладача іноземних мов?
- Моя методична компетентність покращилась (90% опитуваних)
 - Моя методична компетентність лишилась без змін (10% опитуваних)
 - Моя методична компетентність погіршилась

Унаслідок опитування я дійшла висновку про доцільність внесення вибіркової дисципліни “Візуальні опори для навчання іноземних мов і культур” до факультетського й університетського каталогів вибірових дисциплін задля можливості її вибору студентами як спеціальності 014 Середня освіта, так і студентами, які навчаються за іншими спеціальностями й цікавляться такою сучасною технологією навчання іноземних мов і культур як використання опор, зокрема зорових.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Таким чином, результати пробного викладання вибіркової дисципліни “Візуальні опори для навчання іноземних мов і культур” та опитування студентів засвідчили доцільність її внесення до факультетського й університетського каталогів вибірових дисциплін задля можливості вибору цієї навчальної дисципліни студентами як спеціальності 014 Середня освіта, так і студентами, які навчаються за іншими спеціальностями й цікавляться такою сучасною технологією навчання іноземних мов і культур як використання опор, зокрема зорових. Перспектива подальших наукових розвідок передбачає дослідження інноваційних тенденцій навчання іноземних мов і культур задля їх відображення в змісті інших вибірових дисциплін з курсу методики

ЛІТЕРАТУРА

Бігич, О. Б., Волошинова, М. М., Глазунов, М. С., Коробейнікова, Т. І. Майер, Н. В., Мацнева, О. А., ..., Руснак, Д. А. (2014). Сучасний студент у контексті особистісно-діяльнісного підходу: за результатами науково-методичних досліджень [колективна монографія]. Київ: Вид. центр КНЛУ.

- Бігич, О. Б. (2015). Мультимедійний наочний посібник “Las Navidades en España”: два користувачі – два формати. *Іноземні мови*, 4, 48-51.
- Бігич, О. Б. (2017а). Seis sombreros para pensar – інтерактивна технологія формування методичної компетентності викладача іспанської мови. *Мова. Свідомість. Концепт*, 7, 239-242.
- Бігич, О. Б. (2017б). Six thinking hats – інтерактивна технологія формування методичної компетентності викладача іноземної мови. *Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики*, 1 (15), 64-67.
- Бігич, О. Б. (2018а) Авторські блоги викладачів іспанської мови: суперники чи соратники. В *Іноземна мова у професійній підготовці спеціалістів: проблеми та стратегії*: Збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (с. 23-25). Кропивницький: РВВ ЦДПУ імені Володимира Винниченка.
- Бігич, О. Б. (2018б). Мультимедійний наочний посібник як засіб формування у студентів-філологів лінгвосціокультурної компетентності. В *Інновації в освіті: сучасні підходи до професійного розвитку вчителів іноземних мов* (с. 48-51). Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М.
- Бігич, О. Б. (2020а). Вибіркові навчальні дисципліни з курсу методики для майбутніх викладачів іноземних мов. *Вісник КНЛУ. Серія Педагогіка та психологія*, 33, 88-92.
- Бігич, О. Б. (2020б). Методична скарбничка студента-практиканта: всесвітній день книги в завданнях блогів laclasedeele.com і profedeele.es. *Іноземні мови*, 3, 35-44.
- Conocer España idioma español | EDUCA BORRAS SA. Recuperado de <https://www.eurekakids.es/juguete/educa-borras-sa/conocer-espana-idioma-espanol>
- Érase una vez... Un juego de mesa – Caja de Letras. Recuperado de <https://www.cajadeletras.es/blog/erases-una-vez-un-juego-de-mesa>
- ProfeDeELE Verbolocura Conjugados - Tarjetas Verbo Españolas Conjugadas. Recuperado de <https://www.amazon.com/-/es/ProfeDeELE-Verbolocura-Conjugados-Espa%C3%B1olas-Conjugadas/dp/B07NJDTL8N>
- Tarantino Parada V. Juegos de mesa para la clase de ELE. Recuperado de <https://www.laclasedeele.com/2011/02/juegos-de-mesa-para-la-clase-de-ele.html>

REFERENCES

- Bihych, O. B., Voloshynova, M. M., Hlazunov, M. S., Korobejnikova, T. I. Majier, N. V., Matsnieva, O. A., ..., Rusnak, D. A. (2014). *Suchasnyj student u konteksti osobystisnodial'nisnoho pidkhodu: za rezul'tatamy naukovo-metodychnykh doslidzhen'* [kolektyvna monohrafiia]. Kyiv: Vyd. tsentr KNLU.
- Bihych, O. B. (2015). Mul'tymedijnyj naochnyj posibnyk “Las Navidades en Espaca”: dva korystuvachi – dva formaty. *Inozemni movy*, 4, 48-51.
- Bihych, O. B. (2017а). Seis sombreros para pensar – interaktyvna tekhnolohiia formuvannia metodychnoi kompetentnosti vykladacha ispans'koi movy. *Mova. Svidomist'. Kontsept*, 7, 239-242.
- Bihych, O. B. (2017б). Six thinking hats – interaktyvna tekhnolohiia formuvannia metodychnoi kompetentnosti vykladacha inozemnoi movy. *Aktual'ni problemy romano-hermans'koi filolohii ta prykladnoi linhvistyky*, 1 (15), 64-67.
- Bihych, O. B. (2018а) Avtors'ki blohy vykladachiv ispans'koi movy: supernyky chy soratnyky. V *Inozemna mova u profesijnij pidhotovtsi spetsialistiv: problemy ta stratehii*: Zbirnyk tez dopovidej II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii (s. 23-25). Kropyvnyts'kyj: TsDPU imeni Volodymyra Vynnychenka.
- Bihych, O. B. (2018б). Mul'tymedijnyj naochnyj posibnyk iak zasib formuvannia u studentiv-filolohiv linhvosiokul'turnoi kompetentnosti. V *Innovatsii v osviti: suchasni pidkhody do profesijnoho rozvytku vchyteliv inozemnykh mov* (s. 48-51). Nizhyn: Vydavets' PP Lysenko M.M.

- Bihych, O. B. (2020a). Vybirkovi navchal'ni dystsypliny z kursu metodyky dlia majbutnikh vykladachiv inozemnykh mov. Visnyk KNLU. Seriiia Pedagogika ta psykholohiia, 33, 88-92.
- Bihych, O. B. (2020b). Metodychna skarbnychka studenta-praktykanta: vsesvitnij den' knyhy v zavdanniakh blohiv laclasedeele.com i profedeele.es. *Inozemni movy*, 3, 35-44.
- Conocer España idioma español | EDUCA BORRAS SA. Recuperado de <https://www.eurekakids.es/juguete/educa-borras-sa/conocer-espana-idioma-espanol>
- Érase una vez... Un juego de mesa – Caja de Letras. Recuperado de <https://www.cajadeletras.es/blog/erase-una-vez-un-juego-de-mesa>
- ProfeDeELE Verbolocura Conjugados - Tarjetas Verbo Españolas Conjugadas. Recuperado de <https://www.amazon.com/-/es/ProfeDeELE-Verbolocura-Conjugados-Espa%C3%B1olas-Conjugadas/dp/B07NJDTL8N>
- Tarantino Parada V. Juegos de mesa para la clase de ELE. Recuperado de <https://www.laclasedeele.com/2011/02/juegos-de-mesa-para-la-clase-de-ele.html>